

۳. بازار جهانی منسوجات (۲)

مصروف

.....

علیرغم مشخص بودن مصرف الیاف نسجی ، تعیین میزان دقیق مصرف منسوجات (نخ و پارچه) در کشورهای مصرف کننده به سهولت امکان پذیر نمیباشد. زیرا که اولاً ، بدرستی مشخص نیست که چه میزان از الیاف در تولید نخ و پارچه بمصرف میرسد و چه میزان در تولید موکت ، فرش و ... ثانیاً ، آمارهای تولید ، صادرات و واردات نیز گاه بر حسب طول و گاه بر حسب وزن گزارش میگردند ، که این امر تبدیل و محاسبه دقیق میزان مصرف را دشوار میسازد. ثالثاً ، حتی اگر واحد اندازه گیری نیز یکسان میبود ، با توجه به کیفیت گوناگون نخها و پارچه ها و با عنایت باینکه میزان الیاف مصرف شده در تولید یک واحد منسوجات و پوشاک روندی روبه کاهش دارد (۱) ، تعیین میزان دقیق مصرف نخ و پارچه باز هم به سهولت امکان پذیر نمی بود .

از این رو تحقیقات انجام شده در زمینه مصرف منسوجات و پوشاک عمدتاً " بر اساس هزینه مصرف این اقلام صورت میگیرد . در جدول (۱) هزینه " مصرف ظاهری " منسوجات در کشورهای

(۱): GATT, Textiles and Clothing in the World Economy, (Geneva: 1984), p.30.

(۲): تولید داخلی بعلاوه واردات منهای صادرات .

پیشرفته سرمایه‌داری آمریکا و اروپا، و در کشور ژاپن آمده است. همانطور که ملاحظه میشود، هزینه مصرف‌منسوجات در خلال سالهای ۸۳ - ۱۹۷۴ اکثراً "روبه افزایش بوده است. بعنوان مثال در ایالات متحده آمریکا و کانادا، مصرف‌ظاهری منسوجات در خلال دوره فوق‌الذکر با حدود ۶۲ درصد افزایش از ۴۲ میلیارد دلار به ۶۸/۴ میلیارد دلار بالغ گردیده است. در کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا و ژاپن نیز رشد هزینه مصرف‌منسوجات در خلال همین مدت بترتیب حدود ۴۰ درصد و ۶۰ درصد افزایش داشته است. البته، از آنجا که قیمت منسوجات در خلال دوره فوق‌الذکر نیز افزایش قابل ملاحظه داشته است، میزان مصرف واقعی بمراتب کمتر از ارقام ذکر شده است. بعلاوه، نوسان نرخ برابری ارزها نیز در مقاطعی از زمان باعث گردیده که ارقام جدول (۱)، میزان واقعی مصرف را منعکس ننماید. بعنوان مثال، افزایش شدید ارزش دلار در سالهای ۸۳ - ۱۹۸۲، میزان مصرف منسوجات در کشورهای جامعه اقتصادی اروپا و ژاپن را کمتر از مقدار واقعی آن نشان میدهد و کاهش هزینه دلاری مصرف منسوجات در این کشورها ناشی از همین امر بوده است.

از آنجا که بررسی مصرف منسوجات براساس هزینه‌های مصرفی منسوجات نیز بوضوح بیانگر میزان مصرف نمیشود، ذکر میزان مصرف سرانه الیاف نسجی در جهان و در گروه کشورهای جهان میتواند تا حدودی به این امر کمک نماید. خصوصاً "که چنین جدولی علاوه بر کمیت مصرف سرانه الیاف نسجی، کیفیت الیاف مصرف‌شده را نیز بیان میکند. طبق ارقام مندرج در جدول (۲)،

جدول شماره ۱ - مصرف‌ظهوری منسوجات در منتخبی از کشورهای پیشرفت
 سرمایه داری
 واحد: میلیاردها دلار

(درصد)

کشورها	دوره	۱۹۷۴-۷۵	۱۹۷۶-۷۷	۱۹۷۸-۷۹	۱۹۸۰-۸۱	۱۹۸۲-۸۳
جامعه اقتصادی اروپا	۴۰/۲	۴۴/۸	۶۰/۲	۶۷/۴	۵۶/۷	۱۹۸۲-۸۳
(سهم واردات)	(۸/۳)	(۹/۶)	(۱۰/۹)	(۱۲/۶)	(۱۱/۶)	
ایالات متحده آمریکا کانادا	۴۲	۵۱	۵۸	۶۳/۸	۶۸/۴	
(سهم واردات)	(۴/۳)	(۴/۲)	(۴/۸)	(۴/۷)	(۴/۸)	
ژاپن	۲۰/۸	۲۰/۸	۲۵/۵	۲۶/۶	۳۳/۵	
(سهم واردات)	(۴/۳)	(۲/۹)	(۴/۹)	(۴/۵)	(۴/۸)	
جمع	۱۰۳	۱۲۶/۷	۱۵۳/۶	۱۶۷/۵	۱۵۸/۵	
(سهم واردات)	(۴)	(۴/۱۴)	(۵/۲۸)	(۵/۷۳)	(۵/۳۳)	

* : اشتباه در محاسبه از ملاحظه فوق است .

UNCTAD, Handbook of International Trade and Development

Statistics 1982 & 1986 & 1987 (New York : 1983 & 1987).

مصرف سرانه الیاف نسجی در جهان حدود ۷ کیلوگرم، در کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری ۱۶/۶ کیلوگرم، در کشورهای سوسیالیستی اروپا ۱۵/۷ کیلوگرم، در چین ۴/۱ کیلوگرم و در کشورهای در حال توسعه ۵/۱ کیلوگرم می‌باشد. البته مصرف سرانه الیاف نسجی در کشورهای جهان بسیار متفاوت است. از یک سو ایالات متحده آمریکا مصرف سرانه‌ای حدود ۲۱ کیلوگرم را داراست و از سوی دیگر کشورهای آفریقای تنها متوسط مصرف سرانه‌ای معادل ۱/۹ کیلوگرم را دارا هستند. در مجموع، مصرف سرانه الیاف نسجی در اکثر قریب باتفاق کشورهای سوسیالیستی و کشورهای در حال توسعه روندی روبه افزایش دارد، در حالیکه در کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری این روند بسیار کندتر و در برخی موارد روبه کاهش بوده است، که دلایل عمده آنرا میتوان رکود اقتصادی اوایل دهه ۱۹۸۰ و بعد اشباع رسیدن مصرف در این کشورها دانست.

با توجه به حیاتی بودن پوشاک - که منسوجات عمدتاً - صرف تولید آنها می‌گردد - عمده ترین عوامل موثر بر مصرف منسوجات را میتوان میزان جمعیت دانست. در واقع، با توجه به میزان جمعیت کشورهای مندرج در جدول (۲)، میتوان ملاحظه نمود که کشورهای پر جمعیتی نظیر چین، هندوستان، ایالات متحده آمریکا، ژاپن و اتحاد جماهیر شوروی، عمده ترین کشورهای مصرف کننده جهان را نیز تشکیل میدهند. طبیعتاً، درآمد کشورهای نیز در تعیین میزان مصرف، نقشی موثر دارد و همانطور که در جدول مذکور ملاحظه میشود کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری و کشورهای سوسیالیستی اروپا دارای مصرف سرانه‌ای بمراتب بیش از کشورهای در حال

جدول شماره ۲ - مصرف برآورد شده الیاف نسوجی در جهان ، گروه کشورهای جهان و در مناطق عمده مصرف در سالهای ۱۹۷۴ و ۱۹۸۰

واحد : کلوگرم

جهان و مناطق عمده مصرف سال	پنبه		پشم		الیاف مصنوعی		الیاف ترکیبی		الیاف سلولزی		کلید الیاف نسوجی	
	۱۹۷۴	۱۹۸۰	۱۹۷۴	۱۹۸۰	۱۹۷۴	۱۹۸۰	۱۹۷۴	۱۹۸۰	۱۹۷۴	۱۹۸۰	۱۹۷۴	۱۹۸۰
جهان	۲/۲۵	۲/۳۱	۰/۳۶	۰/۴	۲/۷۲	۳/۰۹	۱/۸۲	۲/۳۱	۰/۹	۰/۷۸	۶/۶۵	۶/۹۶
کشورهای پیشرفته سرمایه‌ای	۶/۴	۶/۳	۱	۱/۱	۷/۹	۸/۶	۵/۳	۶/۵	۲/۶	۲/۱	۱۵/۹	۱۵/۶
جامعه اقتصادی اروپا	۵/۳	۵/۹	۱/۳	۱/۸	۹/۳	۸	۵/۱	۶/۳	۲/۲	۱/۷	۱۷/۵	۱۶
ایالات متحده آمریکا	۷/۷	۶/۸	۰/۳	۰/۵	۱۵/۶	۱۴/۶	۱۱/۲	۱۲	۴/۴	۱/۶	۲۳/۳	۲۱
ژاپن	۶/۷	۶/۸	۱/۲	۰/۸	۶/۵	۷/۸	۳/۷	۶/۸	۲/۸	۱	۱۴/۵	۱۶/۵
کشورهای سوسیالیستی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی	۶/۸	۶/۸	۱/۱	۱/۲	۵/۳	۶/۵	۲/۲	۳/۴	۳	۳/۱	۱۴/۶	۱۵/۷
چین	۲/۸	۳	۰/۱	۰/۳	۰/۳	۰/۹	۰/۲	۰/۷	۰/۱	۰/۲	۳/۲	۴/۱
کشورهای در حال توسعه	۳	۳/۱	۰/۲	۰/۲	۱/۳	۱/۸	۰/۹	۱/۴	۰/۴	۰/۴	۴/۵	۵/۱
هندوستان	۱/۸	۱/۸	-	-	۰/۳	۰/۴	۰	۰/۲	۰/۳	۰/۲	۲/۱	۲/۳
آمریکای لاتین	۲/۸	۲/۸	۰/۲	۰/۲	۲/۱	۲/۶	۱/۵	۲/۱	۰/۶	۰/۵	۵/۱	۵/۶
آفریقا	۱/۲	۱/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۶	۰/۷	۰/۴	۰/۵	۰/۲	۰/۲	۱/۹	۱/۹
شرق و جنوب شرقی آسیا	۱/۳	۱/۵	۰/۱	۰/۱	۱/۲	۱/۶	۱/۱	۱/۳	۰/۱	۰/۳	۲/۵	۳/۲

منبع : شامل ۲۵/ الیاف نسوجی

توسعه هستند . بعنوان مثال ، علیرغم حیاتی بودن مصرف منسوجات ، مصرف سرانه در ایالات متحده آمریکا حدود ۱۱ برابر مصرف سرانه در افریقا میباشد که عمدتاً " نشان دهنده میزان فقر در افریقا ، و تا حدودی اسراف در مصرف ، در ایالات متحده آمریکا میباشد .

در مورد رابطه مصرف منسوجات و سطح درآمد کشورها چند نکته قابل ذکر است . اولاً ، بدلیل حیاتی بودن مصرف منسوجات و پوشاک ، همراه با افزایش درآمد ، سهم هزینه مصرف این دسته از کالاها در هزینه های مصرفی خانوار روبه کاهش میگذارد . بعبارت دیگر کُشش درآمدی مصرف منسوجات و پوشاک کمتر از یک است . تحقیقات انجام شده در مورد درآمد سرانه و مصرف سرانه الیاف نسجی در ۶۰ کشور جهان (۳۰ کشور در حال توسعه ، ۸ کشور سوسیالیستی و ۲۲ کشور پیشرفته سرمایه داری) از طریق رگرسیون ، کُشش درآمدی مصرف الیاف جهان را در حدود ۰/۶ برآورد نموده است ^(۱) . البته ، این کُشش در کشورهای در حال توسعه بیش از کشورهای سوسیالیستی و در کشورهای سوسیالیستی بیش از کشورهای پیشرفته سرمایه داری میباشد . بعلاوه ، مطالعات انجام شده در این زمینه نشان میدهد که کُشش درآمدی برخی از منسوجات بیش از دیگر اقلام میباشد . بعنوان مثال ، کُشش درآمدی فرشهای ماشینی ، پرده و رومبلی بیش از یک برآورد گردیده در حالیکه کُشش درآمدی برخی دیگر از پارچه های مورد مصرف در منازل ، بدلیل گسترش استفاده از کاغذ و پلاستیک ، کمتر از یک میباشد . در

(۱) : EIU, World Textile Trade and Production Trends

(London : 1983), P.4.

مجموع ، کشش درآمدی آندسته از منسوجات که در منازل بمصرف
میرسند در حدود با اندکی بیش از یک است .^(۱)

علاوه بر عوامل فوق ، متغیرهایی از قبیل درصـد
شهر نشینی ، سن افراد و حتی جنسیت و نوع شغل آنها نیز در مصرف
منسوجات موثر هستند . عوامل طبیعی ، فرهنگی و اجتماعی نیز
علاوه بر تاثیر در کمیت منسوجات مصرفی بر کیفیت منسوجات مصرفی
نیز تاثیر دارند . بعنوان مثال ، در پوشاک سنتی کشورهای ژاپن
(کیمونو) و هندوستان (ساری) ، از ابریشم استفاده زیادی
میشود ،^(۲) در حالیکه مصرف سرانه منسوجات پشمی در اروپا بمراتب
بیش از مصرف سرانه پشم در مناطق گرم و یا معتدلی نظیر آفریقا ،
جنوب شرقی آسیا و حتی ایالات متحده آمریکا میباشد .

با توجه به مهمترین عوامل موثر در مصرف منسوجات
(جمعیت و درآمد) و پیش بینی های انجام شده در زمینه رشد
جمعیت و درآمد در کشورهای پیشرفته سرمایه داری ، سوسیالیستی
و در حال توسعه و کشش درآمدی مصرف منسوجات در هر یک از این
گروه کشورها ، انتظار میرود در سالهای آتی رشد مصرف منسوجات
در کشورهای در حال توسعه بیش از رشد مصرف در کشورهای
سوسیالیستی ، و رشد مصرف در کشورهای سوسیالیستی بیش از رشد
مصرف در کشورهای پیشرفته سرمایه داری باشد . تحقیقات انجام
شده در زمینه مصرف نهائی منسوجات و پوشاک در کشورهای پیشرفته

(۱): OECD, Textiles and Clothing Industries, (Paris:
1983) , P . 34 .

(۲): بنظر میرسد فراهم بودن ماده اولیه منسوجات ، علاوه بر تولید ،
در کمیت و کیفیت مصرف نیز تاثیر دارد .

سرمایه داری حاکی از آنست که تا سال ۲۰۰۰ مصرف منسوجات وابسته به پوشاک، بطور متوسط، سالانه ۲/۵ درصد و مصرف منسوجات غیر پوشاکی بطور متوسط سالانه ۴ درصد افزایش خواهد یافت. عبارت دیگر، اولاً " رشد مصرف منسوجات غیر پوشاکی سریعتر از

جدول شماره ۳ - پیش بینی مصرف منسوجات و پوشاک در کشورهای پیشرفته سرمایه داری تا سال ۲۰۰۰ (تولید ۱۹۸۰ = ۱۰۰)

سال	شرح	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۲۰۰۰
	مصرف کل	۱۰۹	۱۴۵	۱۹۵
	منسوجات غیر پوشاکی	۳۰	۴۴	۶۶
	منسوجات پوشاکی	۳۴	۴۳	۵۵
	مصرف پوشاک	۴۵	۵۸	۷۴

ماخذ: D.B. Keesing and M. Wolf, Textile Quotas Against Developing Countries, (London: 1980).

رشد مصرف پوشاک و منسوجات وابسته بآن خواهد بود و ثانیاً " چنین نرخ رشد هائی، با توجه به رشد محدودتر تولید در این گروه کشورها، حاکی از آنست که وابستگی کشورهای پیشرفته سرمایه داری به منسوجات و پوشاک کشورهای در حال توسعه و سوسیالیستی در آینده همچنان رو به افزایش خواهد بود.

معمولا" نگاهداری ذخایر منسوجات ، خصوصا " پارچه‌ها ، توسط تولید کنندگان ، توزیع کنندگان و تجار ناشی از انگیزه‌های احتیاطی است . چرا که تولید محصولات مذکور برای تولید کنندگان و سفارش، حمل و دریافت آنها برای توزیع کنندگان غالبا " مستلزم زمانی نسبتا " طولانی و نامشخص میباشد . از این رو ، بمنظور جلوگیری از توقف در جریان تولید، حمل و توزیع، شرکتهای نساجی و دست‌اندر کاران توزیع و فروش منسوجات ، همواره مقداری پارچه را بصورت ذخیره نگاهداری مینمایند . میزان این ذخایر عمدتا " تابعی از انتظارات فروش در فصل مورد نظر و مدت زمان لازم برای تولید، سفارش ، حمل و دریافت آنهاست و کمتر نسبت به پیش‌بینی قیمت‌ها حساسیت نشان میدهد . چرا که ذخیره سازی منسوجات علاوه بر آنکه نیازمند محلی مناسب برای انبار کردن و هزینه فرصت سرمایه را کد است باخطر تغییر مد و یا تغییر سریع در طرح و رنگ پارچه نیز مواجه میباشد . تغییرات طرح و رنگ مورد تفاضا در این بخش بحدی است که اغلب حراجهای پایان فصل ششماهه کاهش شدید قیمت منسوجات و خصوصا " پوشاک میباشد . از اینرو در بازار جهانی منسوجات ، بر خلاف بازار جهانی مواد اولیه، معمولا" ذخیره سازی نقش تعیین کننده‌ای در تقاضا و قیمت جهانی منسوجات ندارد .

در مورد میزان و روند قیمت الیاف نسجی آمار و ارقام نسبتاً "جامعی در دسترس میباشد، لکن در زمینه قیمت منسوجات، بدلیلی یکسان نبودن کیفیت و استاندارد کالاهای مذکور، یاچنین آمار و ارقامی در دسترس نمیشد و یا آمار و ارقام موجود دقیقاً " قابل مقایسه نیستند" (۱). بهر حال، بمنظور آشنائی کلی با روند قیمت برخی از نخها و پارچه‌ها، قیمت این اقلام در جدول (۴) درج گردیده است. آنچه در این جدول بیش از همه جلب توجه مینماید افزایش ملایم قیمت نخهای ساخته شده از الیاف مصنوعی، در مقایسه با قیمت نخها و پارچه‌های پنبه‌ای از یکسو و عدم تبعیت قیمت محصولات فوق از نوسانات قیمتتهای جهانی الیاف نسجی از سوی دیگر میباشد. دلایل این امر را میتوان ترکیبی از تمایل تولیدکنندگان الیاف مصنوعی در بدست آوردن سهم بیشتری از بازار جهانی الیاف نسجی از یکسو، و سهم اندک هزینه الیاف در هزینه تمام شده منسوجات از سوی دیگر، جستجو نمود.

در نمودار (۱) قیمت خرده فروشی یک پیراهن (با ترکیب ۶۵ درصد نخ پولیستر و ۳۵ درصد نخ پنبه) در سال ۱۹۷۶، برحسب هزینه مراحل مختلف تولید نشان داده شده است. اگر نمودار مذکور

(۱): بدلیل آنکه الیاف مصرفی تنها حدود ۱/۶ هزینه تولید پارچه را تشکیل میدهد، قیمت الیاف لزوماً " تعیین کننده قیمت منسوجات نمیشد. ر ک

U.N., Fibres and Textiles: Dimensions of Corporate Marketing Structure, 1981, P. 53.

جدول شماره ۴ - متوسط قیمت تنج و پارچه در منتخبی از کشورهای جهان طی دوره ۸۲ - ۱۹۷۲

سال	۱۹۷۲	۱۹۷۳	۱۹۷۴	۱۹۷۵	۱۹۷۶	۱۹۷۷	۱۹۷۸	۱۹۷۹	۱۹۸۰	۱۹۸۱	۱۹۸۲	واحد
تنجهای پشمی برای بافتندگی (آمریکا)	-	-	-	-	۲/۶۴	۳/۱۲	۲/۲۶	۳/۴۲	۳/۸۶	۴/۰۷	۴/۸۲	دلار برای هر پوند
پارچه پشمی با قیمت معده توری (هندورستان)	-	۱/۹۹	۲/۷۶	۲/۲۵	۲/۲۲	۲/۸۲	۲/۹	۳/۰۹	-	-	-	روپیه برای هر متر
قیمت داخلی تنج پشمی شاره ۲۰ (ایتالیا)	۸۸۳	۱۲۹۴	۲۶۶۷	۱۶۴۲	۲۶۶۵	۲۸۶۵	۲۷۱۸	-	-	-	-	لیتر برای هر کیلو
قیمت معده فروش تنج پشمی شاره ۲۰ (مصر)	-	-	-	۰/۷۹	۰/۷۹	۰/۷۹	۱/۳۱	۹/۳۶	۱/۶۰	۱/۶۸	۱/۶۸	لیترومتری برای هر کیلو
قیمت معده فروش پارچه پشمی بویلیس (مصر)	-	-	-	۰/۲۲	۰/۲۲	۰/۲۲	۰/۵۱	۰/۵۵	۰/۷۸	۰/۸۸	۰/۸۸	لیترومتری برای هر متر
قیمت توب تنج پشمی (آمریکا)	۶۱	۶۱	۶۱	۵۸	۹۵	۱۰۱	۱۰۸	۱۱۵	-	-	-	سنت برای هر پوند
تنج بولستر (آمریکا)	۱/۲۲	۱/۳۰	۱/۳۲	۱/۲۸	۱/۳۳	۱/۳۵	۱/۳۸	۱/۲۲	۱/۵۹	۲	۲/۰۵	دلار برای هر پوند
قیمت معده توری الیاف وِسکوز (فرانسه)	-	-	۵/۵۷	۶/۰۳	۶/۱۱	۶/۱۵	۶/۱۵	۶/۱۵	۶/۲۱	-	-	ترانگ برای هر کیلو
تنج بولستر ۲/۳ (فرانسه)	-	-	۹/۰۸	۹/۶	۹/۶	۹/۶	۹/۶	۹/۶	۹/۶۵	-	-	ترانگ برای هر کیلو
تنج کرپلیک ۳/۲ (فرانسه)	-	-	۱۵/۱۵	۱۵/۱۱	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۹/۷۵	-	-	ترانگ برای هر کیلو
تنج رابون ۱۲۰ (فرانسه)	۱۵/۲	۱۱	۱۲/۸	۱۵/۶	۱۷/۴	۱۹/۲	۲۰/۳	۲۱/۱	۲۲/۲	-	-	ترانگ برای هر کیلو

مخفف:

راتنها تا مرحله تولید و حمل پارچه مورد ملاحظه قرار دهیم، مشاهده خواهیم نمود که مواد اولیه (پنبه و پولیستر) کمتر از ۱/۶ هزینه نهائی پارچه را تشکیل میداده است. بهمین دلیل، علیرغم کاهش قیمتی پائین عرضه و تقاضا برای الیاف، خصوصا " الیاف نسجی طبیعی، و نوسانات شدید در قیمت آنها، قیمت منسوجات و پوشاک ساخته شده از این الیاف نوساناتی بمراتب محدودتر را ظاهر میسازند. دلیل آنکه علیرغم کاهش قابل ملاحظه در قیمت‌های جهانی پنبه در اوایل دهه ۱۹۸۰ (از حدود ۹۴ سنت برای هر پوند در سال ۱۹۸۰ به ۷۲ سنت برای هر پوند در سال ۱۹۸۲)^(۱)، قیمت نخها و پارچه‌های پنبه‌ای همچنان روبه افزایش بوده نیز آنستکه کاهش مذکور در هزینه مواد اولیه مورد نیاز سهولت بااندک افزایشی در هزینه دستمزدخنی گردیده است.

در مجموع، ماهیت بازار جهانی منسوجات بنحوی است که قیمت‌های جهانی بیش از آنکه به تبعیت از میزان تولید و مصرف تغییر یابند، بدلالی از قبیل تغییر نرخ برابری دلار با ارز کشورهای تولیدکننده و صادرکننده و نیز تغییرات ایجاد شده در حقوق و عوارض گمرکی و سهمیه‌های وارداتی کشورهای واردکننده عمده تغییر مینمایند. بعنوان مثال، صادرکنندگان منسوجات به ایالات متحده آمریکا در اثر کاهش شدید ارزش دلار در چند سال اخیر دیگر قادر نیستند که محصولات خود را با همان قیمت‌های دلاری قبل عرضه نمایند. تبعا، هر گونه افزایش قیمت از سوی آنها، منجر به افزایش قیمت در بازار جهانی خواهد گردید. حقوق و

(۱): U.N., Monthly Commodity Price Bulletin 1960-84
(N.Y. : March 1986).

شماره ۱ - اقلام تشکیل دهنده قیمت خرده فروشی پیراهن پنبه - پولیستر در آلمان غربی

در سال ۱۹۷۶

اقلام هزینه	درصد	اقلام هزینه بر حسب گروههای عمده
پنبه - پولیستر	۳/۵	مواد اولیه
قفل از بستگی	۱/۰	سا زندگان متنوجات
بستگی	۲/۰	
قفل از بستگی	۱/۰	
بافتگی	۲/۲	
رنگرزی و رنگ زدایی	۴/۰	
پرداخت و تکمیل	۲/۰	سا زندگان یوناک
بسته بندی و حمل	۵/۰	
هزینه ساخت و دوخت	۲۹/۸	عمده فروشی - جزئی فروشی
هزینه عمده فروشی - جزئی فروشی	۲۸/۰	

U.N. , Fibers and Textiles : Dimensions of Corporate Marketing Structure . (New York: 1981) .

عوارض گمرکی و موافقتنامه‌های بین‌المللی نیز ، از طریق ایجاد محدودیت در صادرات کشورهای مادر کننده ، بر قیمت‌های جهانی تاثیر میگذارند و باعث میگردند که قیمت منسوجات در کشورهای واردکننده عمده بیش از قیمت‌هایی باشند که در صورت عدم محدودیت‌های مذکور وجود می‌داشت . از این رو هر گونه افزایش یا کاهش در محدودیت‌های بازرگانی تاثیر قابل توجهی بر قیمت منسوجات در بازارهای عمده مصرف و تولید خواهد داشت .

بعنوان مثال ، برآورد گردیده است که ۵ درصد افزایش در صادرات منسوجات و پوشاک به کشور سوئد میتواند قیمت منسوجات را حدود ۲۰ درصد و قیمت پوشاک را حدود ۹ درصد کاهش دهد .^(۱) البته این امر منحصر به کشور سوئد نبوده و میتوان آنرا در سطح کشورهای جامعه اقتصادی اروپا و آمریکای شمالی تعمیم داد . ناگفته نماند که هر گونه افزایش در محدودیت‌های تجاری در کشورهای پیشرفته - سرمایه‌داری (واردکنندگان عمده منسوجات از کشورهای در حال توسعه) ، باعث خواهد گردید که این کشورها درصد کسب بازارهای جدیدی در کشورهای در حال توسعه بر آیند . در نتیجه ، احتمال می‌رود در چنین شرایطی محصولات خود را با قیمت‌های نسبتاً ارزانتری در کشورهای در حال توسعه عرضه نمایند ، لکن از آنجا که بخش اعظم تولیدات این کشورها به کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری صادر میگردد ، انتظار می‌رود قیمت‌های جهانی منسوجات در مجموع افزایش یابند .

در مورد پیش‌بینی قیمت جهانی منسوجات ، با توجه به

(۱): Martin Wolf et al. , Costs of Protecting Jobs in Textiles and Clothing , (London : 1984) .

افزایش جمعیت و درآمد در جهان ، انتظار می‌رود تقاضا برای منسوجات همچنان رو به افزایش باشد . از سوی دیگر ، وجود ذخایر کافی پنبه و مواد سلولزی و نفتی در جهان ، افزایش تولید و عرضه منسوجات را در سالهای آتی باسانی میسر خواهد ساخت . از آنجا که الیاف نسجی سهم کوچکی در هزینه تولید منسوجات دارند و با توجه به ثبات نسبی قیمت پنبه و نفت در ماههای اخیر ، تغییر عمده‌ای در قیمت‌های جهانی از ناحیه قیمت الیاف نسجی قابل پیش‌بینی نمی‌باشد . تمديد موافقتنامه الیاف چندگانه در تابستان ۱۹۸۶ نیز احتمال تغییرات سریع در محدودیتهای تجاری در زمینه منسوجات را برای چند سال آینده غیر محتمل نموده است ، از این رو احتمال نمی‌رود از این نظر قیمت‌های جهانی منسوجات تغییر قابل ملاحظه‌ای پیدا نمایند . ارزش برابری دلار نیز طی سال گذشته بمیزان زیادی کاهش یافته و انتظار نمی‌رود کاهش مشابهی در کوتاه مدت تکرار شود . بنابراین ، از این جهت نیز نمیتوان افزایش شدیدی در قیمت‌های جهانی منسوجات را انتظار داشت . مسئله ای که میتواند باعث افزایش قابل توجهی در قیمت‌های در سالهای آتی گردد افزایش نرخ تورم جهانی است که در ماههای اخیر نشانه‌هایی دال بر افزایش آن ، خصوصا " در کشورهای پیشرفته سرمایه داری ، دیده میشود . در مجموع و با توجه به کلیه عوامل فوق‌الذکر انتظار می‌رود قیمت‌های جهانی منسوجات با نرخ رشد ملایمی که احتمالا " کمتر از نرخ تورم جهانی خواهد بود ، افزایش پیدا نمایند .

نخها معمولا" روی بوبین های استاندارد که وزن آنها بین ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم است پیچیده میشوند ، مگر آنکه در مورد وزن بین خریدار و فروشنده به نحو دیگری توافق شده باشد . بوبین ها باید مخروطی ، هم شکل و هم اندازه باشند و نخ رزوی با اندازه کافی دور بوبین وجود داشته و سرخ مذکور زیر کاغذ بر چسب قرار داده شده باشد . آثار فشردگی ، شکستگی و خراش نباید در بوبین ها دیده شود . تعداد گره های مجاز برای هر واحد وزن نخ پیچیده شده معین و محدود است . نخها باید پیوسته باشند و لابلای آنها نباید نقاط پاره گره نخورده وجود داشته باشد . سفتی نخ باید در تمام نقاط بوبین یکسان بوده و بوبین سازی از تغییرات رنگ ، لکه و اثر انگشت باشد . بوبینها باید داخل بسته پلاستیکی مناسبی قرار گرفته و سپس در کارتن بسته بندی گردند و در هر کارتن باید دوکهای نخ با نمره یکسان قرار داده شود . هر بوبین دارای بر چسبی است که کلیه اطلاعات لازم از قبیل نام کارخانه ، جنس نخ ، شماره نخ ، تعداد لای نخ ، جهت تساب و ... در آن درج گردیده است . روی کارتن های بسته بندی شده نیز مشخصات لازم درج گردیده و دارای علامت چتر (برای نگاهداری در جای محفوظ از باران و برف) و قلاب ضربدر خورده (برای عدم استفاده از قلاب در جا بجا ئی) است .

پارچه ها معمولا" بصورت توپ (طاقه) بسته بندی شده و در کاغذهایی که آب در آنها نفوذ نمی نماید قرار داده میشوند . پارچه ها درون هر توپ باید از یک جنس ، رنگ و درجه باشند و در

انتهای توپ اطلاعاتی از قبیل نام و نشانی سازنده ، جنس و نوع پارچه ، درازا ، پهنای ، وزن و ... چسبانده شده یا از انتهای توپ آویخته میشود . در اول و آخر هر طاقه نیز باید مهر یا علامت کارخانه سازنده زده شود . پارچه‌ها را بصورت عدل و یا در کارتن بسته بندی مینمایند . بر روی عدل یا کارتن نیش اطلاعاتی از قبیل نام و نشانی سازنده ، رنگ ، جنس ، پهنای ، وزن عدل یا کارتن و ... نوشته میشود .

ماهیت تجارت جهانی منسوجات بنحوی است که حمل دریائی سهم عمده‌ای از حمل و نقل بین‌المللی منسوجات را تشکیل میدهد . حساسیت و صدمه پذیری منسوجات ، حفاظت نسبتاً " زیادی را در حمل آنها ایجاب مینماید و استفاده از کانتینر در حمل و نقل بین‌المللی منسوجات رواج بیشتری دارد .

در زمینه هزینه حمل و بیمه منسوجات آمار دقیق و جدیدی در دسترس نمیباشد . لکن با توجه به آمار موجود در این زمینه در خلال دهه ۱۹۷۰ ، میتوان گفت که هزینه حمل نخ و پارچه چینی در حدود یا کمتر از ۵ درصد ارزش سیف آنها را تشکیل میدهد و از این نظر دوری یا نزدیکی کشورهای صادر کننده به بازارهای جهانی را نمیتوان عامل بسیار مهم و تعیین کننده‌ای در تجارت جهانی منسوجات محسوب نمود .

از آنجا که فروش منسوجات و پوشاک بین ۱۰ تا ۲۰ درصد از ارزش کل خرده فروشی در سطح جهان را تشکیل میدهد^(۱) ، توجه

(1): U.N. , Fibres and Textiles : Dimensions of Corporate Marketing Structure , (New York : 1981) P . 218 .

به ساختار شبکه توزیع این محصولات و تاثیر آنها بر قیمت‌ها بسیار حائز اهمیت می‌باشد. سیستم توزیع منسوجات در کشورهای جهان دارای وضعیتی متفاوت است. در کشورهای ایالات متحده آمریکا و انگلستان حدود دو سوم توزیع منسوجات و پوشاک در فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای متمرکز گردیده است، در حالیکه در کشورهای فرانسه، بلژیک و ایتالیا، فروشگاه‌های کوچک و مستقل حدود ۸۰ درصد از توزیع را در اختیار دارند. در آلمان غربی نیز علیرغم وجود فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای، فروشگاه‌های کوچک و مستقل توزیع بیش از نیمی از منسوجات و پوشاک را در اختیار خود گرفته‌اند.^(۱)

با وجود فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای در کشورهای فوق‌الذکر که میزان فروش آنها به میلیاردها دلار در سال بالغ میگردد، دلایلی دال بر تبانی آنها در مورد اعمال قیمت‌های بی‌الا وجود ندارد. لکن، این شرکتها بواسطه حجم بالای خرید و فروش موقعیت ویژه مکانی خود در مناطق شهری و روستائی، قادرند تولیدکنندگان منسوجات و پوشاک را از نظر کیفیت، طرح و قیمت محصولات خریداری شده تحت فشار قرار دهند. بگفته یکی از ناظران، فروشگاه "مارکز اند اسپنسر" (Marks and Spencer) نه تنها تعداد بخیه‌ها و عرض‌لبه تو گذاشته شده لباسها، بلکه درصد سود تولیدکنندگانی که از آنها جنس می‌خرد را نیز تعیین مینماید.^(۲)

(۱): همان ماخذ.

(۲): همان ماخذ.

این قبیل فروشگاهها ، با استفاده از حجم و سهم عمده خریدهای خود و با اطلاع از هزینه تولید عرضه کنندگان منسوجات و پوشاک ، خصوصا " تولید کنندگان کشورهای در حال توسعه و مازاد ظرفیت تولید آنها ، در وضعیتی قرار دارند که میتوانند آنها را برای گرفتن تخفیف تحت فشار قرار دهند . این فشار تا آنجا شدید و قابل رویت است که در ژاپن مورد اعتراض " کمیسیون تجارت عادلانه " قرار گرفته است .^(۱) این قبیل اعمال فشار باعث گردیده تا قیمت خرده فروشی منسوجات و پوشاک در کشورهای مذکور رشدی سریعتر از قیمتتهای عمده فروشی اقلام فوق داشته باشد ، بعبارت دیگر ، بمرور زمان سهم بخش خرده فروشی در زنجیره تولید تا توزیع منسوجات و پوشاک رو به افزایش بوده است . بعنوان مثال ، در ایالات متحده آمریکا شاخص قیمت عمده فروشی پوشاک از رقم ۱۰۰ در سال ۱۹۴۷ به رقم ۱۲۶/۸ در سال ۱۹۷۶ افزایش یافته ، در حالیکه طی همین مدت شاخص قیمت خرده فروشی از ۱۰۰ به ۱۵۸ افزایش یافته است .^(۲)

(۱) : همان ماخذ ، ص ۲۲۲ .

(۲) : همان ماخذ ، ص ۲۲۶ .